

I. MOJE VZPOMÍNKY Z CESTY ZE SIBIŘE DO ČECH



Růžena Kačírková

Ze Semipalatinska jsme odjeli 22. 11. 1919, a tím zdůvodňuji nemožnost se s vámi rozloučit, neboť běh tehdejších událostí nedovoloval ztrácet ani okamžik na záležitosti vedlejší. Vlak ze Semipalatinska byl vypraven jen jediný a měl odvézt na východ srbskou posádku a raněné důstojnictvo s rodinami. Přípravy tohoto vlaku se děly tajně, by komunisté se o tom nedověděli a vlak nepřepadli. Předposlední večer přišel k nám ing. Švagr s návrhem odjet s nimi, k čemuž by nám mohl přispět bydlící u nás vicegubernátor a policmajstr,¹ by nám vydali listiny k volnému odjezdu na východ. Na příští den muž vše obstaral s dobrým výsledkem. Srbský kapitán, náš známý, ochotně nám vyšel vstříc a slíbil, že se

¹ Vicegubernátor (zástupce nejvyššího úředníka gubernie – nejvyšší správní jednotky v Rusku) a náčelník městské policie.

vynasnaží vagon pro nás rezervovat. To bylo 22. 11. na 5. hodinu odpoledne a v 8 hodin vlak měl být vypraven.

Dovedeš si představit tehdejší dobu s nesčetnými možnostmi nebezpečí pro každou zámožnou rodinu, pro nás pak zvláště. A proto doufám pochopíš ten strach a spěch, by vše nejnutnější bylo vzato a včas na místě. Nejednou později jsem obdivovala svoji duchapřítomnost a dovednost za několik hodin rozdělit tak velkou domácnost na nutné a méně nutné! Ovšemže pravou rukou v ten den mi byla naše děvčata a vše svoje ukládaly samostatně a rovněž Jaroslav. Jen Boris, tehdy ještě klučina, si bezstarostně hrál s dětmi a tím se stalo, že ne všechny jeho věci byly vzaty. Tak např. několik párů botek bylo zapomenuto, on jel jen v zimních takzvaných válenkách. Od přírody jsa frajer to těžce nesl, když pak na jaře dlouho musel čekat na příležitost, kdy mu byly kožené kouty.

Nastal večer; balíky, kupy, pytle stály hotové, též troje saně venku a koně, pokrytí jinovatkou, smutně věšeli hlavy, jako by věděli, že povevou svého hospodáře někam do neznáma naposled. Vše bylo uloženo, uvázáno k saním, vrata se otevřela a navždy zavřela.

Smutný průvod hospodáře, služebných a koní se hnul kupředu. Tu naše Kátinka si vzpomněla, že na stole zapomněla hodinky, a tu i my všichni v doprovodu našeho správce jsme běželi zpět a každý v jinou stranu, v jiném koutě něco svého strkal do kapsy. Nebýt prázdných postelí, nebylo by možno věřit, že někdo odjíždí. Vzpomínám na loučení s naším psem, foxem Murzou, který seděl na židli a smutně na nás hleděl. Též kočka, krásná, mouratá s vysokou srstí seděla okolo psa a něžně přední drápky natahovala ke každému, kdo se k ní skláněl, jako by naposled každého chtěla obejmout. Ti dva oddaní a věrní tvorové

nesměli s námi a já přemáhajíc své pohnutí, vyšla jsem ze dveří.

Sníh vrzal pod nohama, mráz štípal do tváří a nebe bylo tmavé, jen hvězdy třpytily se v nekonečné dáli, dávající tušit, že kdesi je klid a mír. Ještě naposled jsem se ohlédla na to rodné hnízdo, které tak pracně, ale krásně bylo svito. Zmocnil se mě bol, který nedovedu slovy vyjádřit a který nemohl být mírněn slzami, neboť slzy v tu dobu byly tlumeny pocitem hrůzy před budoucnem.

Nádraží bylo přeplněno cestujícími, kteří v tento vlak se měli vtěsnat. Vagony pro raněné a jejich rodiny nebyly ještě sestavené a cestující se oddávali jídlu a pití čaje.

Srbské vojsko bylo již umístěno a kapitán spatřiv nás se zřejmě zarazil – neměl pro nás místa. Radil však neztrácet naděje a vyčkat umístění raněných, kdy snad nějaký vagon zbude. Čekání bylo napínavé a trapné, stupňovalo se stále nově přibývajícimi raněnými, kteří z nosítek byli přenášeni do vagonů za třicetistupňového mrazu a jejich křik „Sestřičko, já zmrznu!“ působil příšerně.

Konečně o půl jedenácté bylo vše hotovo a předobrá kapitán nám radostně hlásí, že vagon je! Těpluška – nákladní vagon s pryčnami a pecí uprostřed – nás mile přijmula. Rozložili jsme pohodlně svoje věci dole a ing. Švagr s chotí a jeho sluha nahoře. Jeli jsme šťastně do Novonikolajevska² tři dny a tam se dozvěděli, že náš vlak měl být přepaden a jen mylný datum odjezdu nás zachránil před zkázou. V Novonikolajevsku nával vlaků ze všech končin Ruska nás přesvědčil, že situace je mnohem vážnější, než se dalo předpokládat, neboť na první řadě byly vlaky českých legií, pak

² Město Novonikolajevsk, největší město Sibiře, v roce 1925 bylo přejmenováno na Novosibirsk. (pozn. ZZL)

vlaků polské a po nich teprve vlaky ruských uprchlíků. Byla to nepřehledná spoušť vlaků ruské emigrace, která směřovala na východ, kde komunistů ještě nebylo. Těžko předpokládat, čím by naše cestování skončilo v Novonikolajevsku, nebýt Srbů, kteří prostě jakýmsi způsobem dobyli lokomotivu, a třetí den jelo se dále. Ale ne dlouho.

Ve stanicích přiléhajících k Novonikolajevsku nám bylo jasné, že jet „vně očeredi“ (mimo pořadí) je technicky nemožné, neboť tratě byly doslova zataraseny vagony bez lokomotiv. A tu naše dobrodružství začalo tím, že dvě až tři hodiny jsme jeli a dvě až tři hodiny stáli. Tak jsme viseli mezi nebem a zemí celé tři týdny. Strojvůdci prostě kupředu nechtěli, a jeden dokonce lokomotivu pod záminkou, že je porouchaná, rozebral a dohromady dát neuměl. Šťastnou náhodou mezi Srby byli dva odborníci, kteří během dne vše dali do pořádku, ke strojvůdci postavili svoji stráž a my pak bez překážky půl dne jeli dále. Tím se stalo, že jsme dohnali vlaky českých legií a my přestoupili do ešalonu 6. pluku.³

Místa bylo málo a velitel pluku nám poradil na příštích stanicích si hledat svoji těplušku, kterou oni pak připojí k vlaku. Zanedlouho na jedné z menších stanic jsme po krátkém hledání našli vagon sloužící k dopravě ovoce a zeleniny. Byl delší než obyčejný nákladní, byl natřen

³ Proslulý pluk československých legií v Rusku: 6. československý střelecký pluk – Hanácký. Původně vznikl v Borispolu dne 21. června 1917 jako II. záložní prapor Československé střelecké brigády. Dne 27. července 1917 se přeměnil na 6. československý střelecký pluk jako součást 2. československé střelecké divize. Proslavil se bojem u Bachmače, dále v bojích u Čeljabinska a také v dalších střetnutích na Transsibiřské magistrále, kterou pak střežil v oblasti Omska. Dne 21. listopadu 1918 byl stažen z fronty. Potom chránil štáb a vrchní velení spojeneckých vojsk v Omsku. V dubnu 1920 se vydal na cestu do Československa.

bíle a zdi měl široké, neboť byly dvojité, s izolací, s korkem uvnitř. To byl nález velké ceny pro nás, neboť v obyčejném vagoně i za topení jsme vždy mrzli a v takovém stavu cestovat po dobu dlouhé sibiřské zimy nebyla maličkost.

S radostí jsme svůj nález hlásili veliteli. Vagon byl připojen a naše věci přestěhovány. Počala rušná práce s přizpůsobováním k bydlení. Stavěla se kamna, prořezávala okna a dělalo lešení pro spaní. Záhy v těpluše bylo teplo jako v pokoji a místa hojnost, ježto v jedné polovině jsme bydleli my a v druhé pak rodina pana Vobořila a pana Klimeše.

Asi v polovině ledna jsme v Nižněudinsku našli sestru Bojkovou s rodinou, která již druhý měsíc marně čekala na připojení jejich vagonu. Radost jejich byla veliká, že tak spásná příležitost se jim naskýtá. Jejich vagon byl obyčejný, malý a v něm napěchováno 29 lidí!

Poznamenám, že Bojkovi vezli celou svoji domácnost, mimo nábytku, také velké zásoby provize (mouky sedm pytlů, másla pět soudků, dvě zmrzlá prasata, jednu bednu uzenin, dvacet beden slepic a vajec zmrzlých ve sněhu). Toto vše bylo umístěno na střechu vagonu, která byla ohrazena železným zábradlím. Dovnitř se muselo vejít vše ostatní, jako náradí truhlářské, kovářské, mouka, máslo, sedm pytlů střížního zboží a mnoho jiných, v tu dobu cenných věcí. Stěhování trvalo celé odpoledne až do pozdní noci. Náš vagon byl notně zatížen a každý volný sebemenší kout využít. Tím se stalo, že na střeše poblíž komína nakupené bedny se jednoho dne vznály a my byli přestrašeni poplachem strojevůdce, který musel přerušit jízdu, a naši chlapi některé hořící bedny sházeli dolů, by ve sněhu se oheň udusil. Tehdy vlastně jsme seznali a přibližně zjistili zásoby Bojkových.

My, kteří jsme se ohledně zásob vypravili velmi lehce a svoje tři soudky másla připravené v pivovaře zapomněli,

pro nás v tu dobu zásoby tety Bojkové se stávaly předmětem závidi. Ježto v tu dobu ne všude se dalo něco koupit a teta svoje uměla držet! Přestože jsme se stravovali u pluku, domácí pokrmy jako nudle z bílé mouky, knedlík politý hojně čerstvým máslem, to byly nedosažitelné pochoutky v tu dobu.

A právě v tu dobu jsem poznala, jak lákavé je to, co člověk nemá, a jak nutné je mít srdce Kristovo a morálně důležité podat nemajícímu! Přesto snášeli jsme se dobře a čas vesele plynul.

Bolestnou událostí byla smrt mojí drahé matky, s kterou jsem se u sestry již neshledala. Matka prý v Tatarce se zůstat bála, a tak těžce nemocná se vydala na cestu. Již doma prý téměř neopouštěla lůžko a k dopravě na nádraží za těch sibiřských mrazů ji musili zabalit do peřin, by jim nezmrzla, a za chvíli zase odkrývat, by se nedusila. Tím snad nastydla a svůj zdravotní stav zhoršila. Za jízdy ve vagonu, kde bylo dvacet devět lidí, kde se od noci do noci vařilo, pralo, žehlilo, kouřilo, zpívalo ba často i hádalo mezi sebou. Kde dole je věčná zima a nahoře pekelné vedro a výpar z lidských těl až k umdlení. V takovém prostředí jela tři týdny, naše drahá smrtelně chorá matka. Ta tichá bytost k stáru milující naprostý klid byla vydána napospas tolika cizím očím ve svých nejintimnějších výkonech. Dostala snad od požívání léku průjem a sestra co chvíli pod ni podkládala nádobu, neboť nohy měla celé oteklé a nemohla jimi vládnout. Jednoho rána se sestra šepem matky ptá: „Maminko, chcete kávu?“ A matka šeptá: „Nic nechci než klid, než zemřu.“ A téhož rána skonala. To bylo jistě velké vykoupení pro její tak citlivou duši, ale tragika její smrti se tu nezastavila, šla dál.

Po zastavení vlaku se synem Vládou šli obstarat pohřební záležitosti a vynesení mrtvolky do staniční márnice. Během

dne bylo vše obstaráno a na příští den se měl konat pohřeb. Ale vlak, který měl odjet příští den k večeru, hnul se v noci a matka naše předrahá zůstala v márnici! Jistěže ti lidé, kteří měli pohřeb na starosti a potřebné peníze rovněž, jistě že matku uložili k věčnému odpočinku, ale kde leží, kde je její předrahý hrob, se nikdy nikdo z nás nedozví! Bytost, která nadevše milovala společnost, leží v cizím kraji! Ó budiž jí tam ta cizí země lehkou a naše vzpomínky, nechť jí tlumočí to šelestění trávy na jejím rově!

V Krasnojarsku jsme se dozvěděli, že vlak, ve kterém jsme jeli se Srby, byl na jedné stanici přepaden komunisty, vyrabován a Srbi v obraně se rozutekli. Ruská emigrace ve vagoncích uzamčena a ponechána zamrznout. S postupem českých vojsk na východ bolševické tlupy měly volné pole činu, takže vlaky stále byly jimi ohrožovány.

Nutno poznamenat, že polské vlaky se značně lišily od našich, nejen vnitřkem, ale – a to ve svůj prospěch – zevnějškem. Mimo obytných vagonů jelo vždy několik vagonů s majetkem soukromým a státním. Pro pozorujícího, zvláště Rusa, to činilo velmi nepříznivý dojem. Jejich těplušky byly krásně přizpůsobené pro potřeby rodiny. Byly to spací vozy, jídelny a salony, kde bylo nahromaděno vše to nejlepší a nejdražší!

Náhodou jsme se setkali se slečnou učitelkou, která jejich děti učila polštinu, a tu ta příležitost nahlédnout, jak Poláci se dovedou komfortně zařídit! Myslím však, že málo těch šťastných se dostalo do své vlasti, neboť dle tehdejších zpráv, celá ta armáda vlaků s cizím majetkem byla vydrancována a obyvatelé, kteří unikli smrti, krátili svůj život v uhelných dolech.

S opuštěním Nižněudinska a dosažením Irskutska naše těpluška značně oživila. Přijmuli jsme dvě rodiny do druhé

polovičky našeho vagonu. Pana Vobořila, majitele truhlářského závodu na Uralu, a pana Klimeše, bývalého zástupce velkoobchodu s kožešinami. Vobořilovi měli dvě dcerky, dvanáct a osm let, a chlapečka šest roků, Klimešovi synka čtyřletého. Vzpomínám nyní docela ráda na toto spoluzití společné a přiznám se, že bylo docela veselé. Byl to kruh lidí tak úzce spjatý okolnostmi a životními zájmy, že tvořil jakousi velkou rodinu, která radosti i strasti prožívala společně.

Naše polovička těplušky byla o jednom poschodí. Dole bydlela sestra s rodinou, nahoře my. Kvůli útulnosti a izolaci proti přílišnému teplu celou prostorem napříč vagonem jsme měli zavěšenu dekami v podobě záclon. Po celé ploše této přepážky byly houně, na kterých večer jsme rozprostřeli prostěradla, polštáře a deky. Ležíce jeden vedle druhého, starším počínaje a nejmladším konče, vyplnili jsme přesně celou plochu. Ráno se vše zase složilo a houně zůstaly k dennímu zaměstnání. Někdo četl, někdo se učil a já majíc na klíně šicí stroj, šila jsem a šila, celého půl roku. Podivuji se často tehdejšímu svému umění i v čase té nejrychlejší jízdy! Inu, na vše si člověk zvykne!

Mrzelo-li někoho z nás dlouhé sezení, spouštěli jsme se dolů, kde bylo takzvané neutrální pásmo, tj. čtverec, kde stála pec a kde byly kufry a různé jiné předměty k posezení. Tam se také konaly všechny hrubé práce jako: praní, žehlení a mytí nádobí.

Muži ti měli věčné volno a krátili si chvíle politickými debatami a hraním karet. Děti si hrály nebo zpívaly. Když vlak zastavil, někdy na jeden až dva dny, tu náš denní program se rázem měnil a zpestřil k poznání.

Obyvatelé těplušky chvátali do města třeba jeden dva kilometry vzdáleného, neboť každý z nás si chtěl něco

koupit a poznat obyvatelstvo a jeho zvyky. To bylo vždy občerstvení po týdenní jízdě až do příští zastávky. Některý spoluobčan přinesl informace, co se děje za námi, jiný zase, co se děje před námi. A tu zpěvy na nějakou dobu byly zapomenuty a čas míjel v politických debatách, předpokladech a závěrech.

Nejkrásnější moje vzpomínky jsou na rána, tehdy již březnová a na východě vždy zářivě slunná. Náš vlak po celý minulý den a noc jede strašlivou rychlostí a tím ukolébává k spánku. Je před šestou hodinou ráno, ale u nás v přízemí je rušno. Pod námi je slyšet hovor sestry, která s prvním probuzením proklíná komunismus, a mírný hlas švagra, který resignovaně konstatuje chyby a nedopatření Prozatímní vlády (ruské).⁴ Též přesvědčivý hlas Vládi, který se snaží, by ho otec slyšel, že komunisté prohrávají na všech frontách. V to mísí se bezstarostný, veselý zpěv synka pana Vobořila, Ludvíčka: „Neplač moje z nejmilejších, vždyť ty budeš má, až kukačka o Vánocích, až kukačka o Vánocích třikrát zakuká,“ atd. Tato píseň a líbezná vůně kávy svědčí,

⁴ Prozatímní vláda Ruska se ustavila po svržení carského režimu v březnu 1917. Předsedou se stal kníže Georgij J. Lvov. Ve vládě měli zpočátku převahu liberálové a umírnění socialisté. Vláda chtěla pokračovat ve válce po boku západních Spojenců, ale musela čelit ostrým demonstracím i vzpourám váleku vyčerpaných vojáků a dělníků, které dovedně usměřňovali bolševici. V červenci 1917 První prozatímní vláda padla. Byla ustavena Druhá prozatímní vláda, v které již měli převahu socialisté. Předsedou se stal radikální socialista Alexandr F. Kerenskij. Vláda však byla ve velice složité situaci. Západní Spojenci naléhali na pokračování Ruska ve válce. Vyčerpané obyvatelstvo a vojáci to odmítali. Vláda musela čelit tlaku radikálních bolševiků a zároveň monarchistů a nacionalistů. K tomu se prudce zhoršovala hospodářská a sociální situace. Toho využili bolševici a 7. listopadu (25. října) 1917 provedli státní převrat, svrhli Prozatímní vládu a začali nastolovat bolševický totalitní režim.

že druhá snídaně je hotová, a tím volná pec pro nás, neboť paní Klimešová je čtvrtá a poslední. Klimešovi měli též pěkný gramofon, který vždy v podvečer zahájil svoje koncerty. Když deska byla pro zpěv, zpívali jsme všichni, když byla polka nebo valčík, tu naše děti se radostně chytaly a tančily kolem pece. Partnerka našeho Borise byla vždy modrooká a červená jako panenské jablíčko, Vobořilova Vlastička. To byl párek, který vždy nejdříve vyskočil z těplušky a nejdříve se dozvěděl, kde je zásoba uhlí nebo dříví. To byla taková domácí rozvědka, která všude nenápadně pronikla a rychle nám všem přinášela zprávy. Ale nejen zprávy, i ruce přiložili k dílu při nošení dříví s členy výpravy. Z každé rodiny se musel jeden zúčastnit. Někdy to bylo v lese a dosti daleko a práce to byla těžká. Přesto však každý se snažil, by těpluška dříví měla dost. U nás nejsilnějším zástupcem byl samozřejmě Jaroslav, pak děvčata a Boris byl prostě neúnavný. Služby těchto nejmenších těpluška poznala a cenila!

K blížící se Mandžurii,⁵ kde lesů již nebylo a uhlí na nádražích bylo střeženo, chodilo se naň jen v podvečer a jen děti s pomocí Jaroslava. Uhlí bylo prvotřídní a mrazíky byly jen v noci, takže mimo vaření topit se již nemusilo, zato však nastávaly jiné starosti a zájmy než topivo. Teď se měl rozhodnout celý náš příští život. Neboť Mandžurie to bylo asijské středisko obchodů a v tuto dobu hlavně valutou.

Již po několik dní naše těpluška zvažovala k nepoznání. Karty se nehrály, zpívat děti se bály, by nerušily politické debaty a všemožné dohady o kursu ruského ruble. Nebylo divu: po celého čtvrt roku jsme byli takřka odříznutí od

⁵ Mandžusku. Oblast v Číně, od konce 19. století pod vlivem Ruska. Vedla tudy spojnice Transsibiřské magistrály do Vladivostoku, tzv. Východočínská železnice.

světa a za tu dobu se mohly stát ve finančnictví velké věci a také staly!

Konečně 22. 2. náš vlak zastavil, aby nám snad dal možnost nahlédnout do mraveniště mezinárodního obchodu. Naši muži s velkou dychtivostí vykročili sami a na příští den jsme měli jít s nimi. Vlak měl stát tři dny, tedy času bylo dosti a my jsme nechtěli být v první den překážkou v tak vážné záležitosti. Každý z nás v ruské měně byl boháčem, s tím vědomím žil mnoho let a s ním srostl. Celé jednání a vystupování o tom svědčilo, ale co bude a jak bude teď? Snad bída nebo robota do skonání!

Když bylo bezprostřední nebezpečí, každý z nás si přál zachránit, byť jen holý život, ale dnes každý cítil, že k životu je dobře mít i majetek, a zvláště když tu je v bezprostřední blízkosti a je potřeba jen bankovky jednoho státu vyměnit na bankovky státu jiného. To by byla ovšem v jiné době velmi jednoduchá manipulace, ale v době poválečné a v revoluci se vše tak splete, že ten nejšetrnější a nejsnaživější občan na to zle doplatí.

Čekali jsme s napětím návratu našich mužů až do setmění. Přišli unavení a zklamaní, neboť ruský rubl na peněžním trhu nebyl hledán, a kdo nutně potřeboval cizí valutu, musel za jeden jen, tj. dva dolary, zaplatit deset rublů Nikolajevek nebo sto dvacet Kolčakovských.⁶ To ovšem pro nás byla ledová sprcha a my se pevně usnesli peníze neměnit a čekat, jaké budou ceny v Charbině. 3. 3. jsme

⁶ Nikolajevky – zlaté mince v nominální hodnotě 10 rublů ražené v letech 1895 až 1911, vydávané dřívější carskou vládou za panování cara Mikuláše II. (1868–1918), který vládl v letech 1894–1917. Kolčakovky – ruble vydávané vládou admirála Alexandra V. Kolčaka (1874–1920) v Omsku. Jeho vláda působilá od listopadu 1918 do listopadu 1919. V podstatě neměly žádnou hodnotu, proto obyvatelstvo nadále používalo původní „carské“ ruble.

nastoupili cestu na Charbin. Krajina velmi fádňí bez jakýchkoli přírodních krás. Pro nás vlastně příroda již neexistovala. Přemýšleli jsme jen a jen, co bude dál. 9. 3. náš vlak stanul v Charbině. Zde ještě dychtivěji než v Mandžurii i my ženy jsme chvátaly do města. Nebylo výstavné, ani polohou sympatické, činilo jen a jen dojem obchodního hnízda, kde lidem opravdu na ničem jiném nezáleželo než na valutě. Naše peníze ani tu nebyly hledány a za 10 Nikolajevků se dostal již jen jeden frank. To byla mnohem horší nabídka než v Mandžurii a znamenala prostě ztrátu majetku. Ovšem mohlo se nakoupit různé zboží, kožešiny, látky, tabák, ale to vše stálo závratný obnos v našich penězích. Náš tati pro takové věci nikdy neměl zájem, ale tehdy pod tlakem okolností a po dlouhém uvažování se rozhodl zakoupit deset beden tabáku a v republice ho pak prodat tabákové režii.

I stalo se, že tabák byl koupen za 50 000 ruských rublů a české legie vyšly vstříc tím, že bedny přijaly do svých nákladních vozů a dopravily do Vladivostoku. Touto koupí jsme se poněkud uklidnili, vždyť tabák se do Československa musí dovážet, bylo tedy samozřejmé, že nás tabáková režie přijme, byť i s malým pro nás výtěžkem. Člověk vždy rád věří v to, co je příjemné, a tím často i za těžkých okolností udržuje si dobrou náladu.

12. 3. náš vlak se hnul z Charbina na poslední dalekou pouť k Vladivostoku. Blížili jsme se k cíli, ale nálada veselá nebyla. Po prožitých zklamáních těžko bylo věřit, že ta poslední zastávka nám přinese změnu k lepšímu. Vždyť nezdar s naší měnou byl zaviněn tou nekonečně dlouhou trvajícím cestou, a proto každý den, týden, měsíc může jen zhoršit tento stav. A tím se stalo, že blížící se Vladivostok nás nenaplnoval radostí, ba naopak, každý byl do nejvyššího

stupně znervózněn v očekávání toho nejhoršího. 29. 3. 1920 náš vlak po pěti měsících putování stanul na Dálném východě, na posledním opěrném bodě té rozsáhlé ruské veleříše. Byl konec března, ale všude bylo cítit jaro, a my přes všechna utrpení při vstoupení na půdu jsme se v tu chvíli cítili jako ptáče puštěné z klece, které smí volně létat a dýchat ten čistý jarní vzduch.

Na příští den u pluku jsme se dozvěděli, že právě před naším příjezdem odjela loď a na příští budeme čekat dva až tři týdny. To nám bylo právě velmi vhod, ježto jsme toužili užít moře a seznat okolí Vladivostoku. Náš vlak byl zašibován daleko za nádraží do tichého, útulného koutečka, což svědčilo a potvrdilo náš delší pobyt tu.

Naši muži se vypravili do města zlikvidovat ty naše papíry, byť i za sebenížší cenu. My ženy jako vždy využivše jejich nepřítomnosti s velkou energií jsme se jaly vynášet peřiny, deky a houně na to boží jarní sluníčko. Je těžko vylicít ten pocit blaha, jaký vyvolávají ty teplé sluneční paprsky po tak dlouhém věznění ve vagoně.

Vladivostok nebylo velké město, čítalo tehdy 150 000 obyvatel, ale na cestující činilo velmi příznivý dojem. Jeho hlavní třída Světlanskaja se prostírala od nádraží přes celé město a vyústovala do velkého tržiště. Byla tím půvabnější, že se vinula kol vysoké stráně, která až do vršku byla zastavena domy a vilami, což večer se měnilo v překrásné panorama. Světlanskaju jsme my všichni měli nejraději a na jiné ulice se ani mnoho nepamatují.

Ve Vladivostoku bylo mnoho japonských a čínských obchodů, ponejvíce s rybami všeho druhu. Kdo má příležitost vidět moře, žasne, co vše se v něm může zrodit a v jak obrovském množství. O tom jsme se přesvědčili přibližující se k Vladivostoku, jak celé roviny poblíž moře byly zastaveny

velkými hromadami různých druhů ryb, takže pole vypadala jako louky s kopytkami sena. Přírodních krás okolí moře nám neposkytlo žádných, snad proto, že příroda ještě spala svým tvrdým spánkem a kraj se zdál ponurý a nevládný.

Ba zanedlouho jsme se přesvědčili, že moře v tak raném jaru může pobyt cestujícím velmi ztrpčovat svými neustálými studenými větry, které pronikají sebetepřejší oblek. Na mě činilo moře dojem přímo odpuzující a sama blízko nikdy jsem se neodvážila majíc pocit, že mě vlny pohltní. Svůj čas krátili jsme v našem tichém zákoutí u naší milé těplušky. Když počasí bylo nepříznivé, byli jsme uvnitř, když bylo slunečno, seděli jsme venku, každý s nějakou prací.

Hlavně podvečery byly nezapomenutelné, kdy my ženy s dětmi jsme chodily na procházky a kdy jsme vzpomínaly blízko ještě minulost a děvčata snovala plány do budoucna. Bohužel, jak vše, co pak život přinesl, bylo zcela jiné, než v těch mladých hlavinkách se tehdy rodilo. V růžových představách do budoucna vynikala zvláště Aninka, dcera sestry Bojkové, která s manželstvím přijala tak těžké břímě na bedra svá.

Ještě jeden světlý bod, který nikdy nevytizí z mojí paměti na těplušku, je náš Jaroslav s přípravou beden na loď pro naše ložní věci a kabáty. Nevím, kdo nás informoval, že na lodi je spousta potkanů, kteří zničí vše, co není plechem obito. Z tohoto důvodu nakoupil bedny z tvrdého dřeva, plechy a hřebíky a všechny rohy po délce i po šířce zbil páskami z plechu. Byla to práce dosti těžká a hlavně zdlouhavá, neboť beden bylo, pokud si pamatuji, sedm osm, nepočítaje kufry, a těch rohů k nespočtení. Musel mít pravděpodobně i nůžky, by ty pásky nastříhal. To vše z města sám nanosil a na střechu vytahal.